Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

26 март 2026 година*

„Преюдициално запитване — Сближаване на законодателствата — Отговорност за вреди, причинени от дефект на стока — Директива 85/374/ЕИО — Член 13 — Връзка с режима на виновна отговорност — Вина на производителя, свързана с дефектността на стоката — Член 10 — Начален момент на тригодишния давностен срок в случай на вреда, която се състои от прогресиращо заболяване — Понятието „узнаване на вредата“ — Член 11 — Погасяване на правата на увреденото лице — Валидност — Член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз — Право на достъп до съд“

По дело C-338/24

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Cour d’appel de Rouen (Франция) с акт от 25 април 2024 г., постъпил в Съда на 7 май 2024 г., в рамките на производство по дело

LF

срещу

Sanofi Pasteur SA

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: K. Jürimäe, председател на състава, K. Lenaerts, председател на Съда, изпълняващ функцията на съдия от втори състав, F. Schalin (докладчик), M. Gavalec и Z. Csehi, съдии,

генерален адвокат: L. Medina,

секретар: G. Chiapponi, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 26 март 2025 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за LF, от M. Leroux, avocate,

– за Sanofi Pasteur SA, от A. Aviges, D. Lapillonne, F. Molinié и F. Monteret-Amar, avocats,

* Език на производството: френски.

– за френското правителство, от M. de Lisi, B. Fodda и B. Travard, в качеството на представители,

– за германското правителство, от J. Möller, M. Hellmann и A. Sahner, в качеството на представители,

– за нидерландското правителство, от M. K. Bulterman и J. M. Hoogveld, в качеството на представители,

– за Съвета на Европейския съюз, от D. Bringuier и N. Brzezinski, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от M. Owsiany-Hornung и C. Valero, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 19 юни 2025 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на членове 10 и 13 от Директива 85/374/ЕИО на Съвета от 25 юли 1985 година за сближаване на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно отговорността за вреди, причинени от дефект на стока (ОВ L 210, 1985 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 1, стр. 183), както и до валидността на член 11 от тази директива с оглед на член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между LF, физическо лице, и Sanofi Pasteur SA по повод иск за обезщетение на вредите, за които се твърди, че са причинени в резултат от ваксинация.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Първо, девето—единадесето и тринадесето съображение от Директива 85/374 гласят:

„като има предвид, че сближаването на законодателствата на държавите членки относно отговорността на производителя за вреди, причинени от дефект на неговите стоки е необходимо, тъй като съществуващите различия може да нарушат конкуренцията и да засегнат движението на стоки в рамките на общият пазар и до голяма степен да доведат до различия в нивото на защита на потребителите срещу вреди, причинени от дефект на стока, както на здравето им, така и на тяхната собственост;

[…]

като има предвид, че защитата на потребителите изисква поправяне на вредите в случай на смърт или телесна повреда, както и поправяне на имуществени вреди; […]

като има предвид, че следва да се приеме единен срок за предявяване на исковете за обезщетение, който е в интерес едновременно и на лицата, претърпели щети, и на производителите;

като има предвид, че стоките се изхабяват във времето и се разработват по-високи стандарти за безопасност с развитието на науката и технологиите; като има предвид, че не би било основателно да се търси отговорност от един производител в неограничен срок за дефектите в неговите стоки; като има предвид, че неговата отговорност следва да има давност, като с това не се засягат и отменят висящи искове;

[…]

като има предвид, че в съответствие с правните системи на държавите членки, увреденото лице може да претендира поправяне на щетите на основание на извъндоговорна отговорност, различна от предвидената в настоящата директива; доколкото тези разпоредби служат за постигане на цели, свързани с ефективната защита на потребителите, те н[е] трябва да се засягат от настоящата директива; като има предвид, че ефективната защита на потребителите в областта на лекарствените продукти вече е осигурена в дадена държава членка по-специално чрез специален режим на отговорност, исковете, основаващи се на този режим, следва да останат също възможни“.

4 Член 1 от Директива 85/374 предвижда:

„Производителят носи отговорност за вредите, причинен[и] от дефект на неговата стока“.

5 Член 4 от тази директива предвижда:

„Увреденото лице е длъжно да докаже вредата, дефекта и причинната връзка между дефекта и вредата“.

6 Член 6 от посочената директива гласи:

„Стоката е дефектна, когато не отговаря на общоприетите очаквания за [безопасност], като се вземат предвид всички обстоятелства, включително:

а) представянето на стоката;

б) употребата на стоката, която основателно може да се очаква;

в) момента на пускане на стоката в обращение.

2. Стоката не може да се смята за дефектна поради единствената причина, че впоследствие е пусната в обращение друга стока с по-добри показатели“.

7 Съгласно член 10 от същата директива:

„1. Държавите членки предвиждат в законодателството си, че искът за обезщетение по настоящата директива се погасява в тригодишен давностен срок, считано от датата, на

която ищецът е узнал или е следвало да узнае за вредата, дефекта и самоличността на производителя.

2. Настоящата директива не засяга разпоредбите в законодателството на държавите членки относно спирането или прекъсването на давността“.

8 Член 11 от Директива 85/374 гласи:

„Държавите членки предвиждат в законодателствата си, че правата, предоставени на увреденото лице вследствие прилагането на настоящата директива, се погасяват с изтичането на десетгодишен срок, считано от датата, на която производителят е пуснал в обращение стоката, причинила вредата, освен ако увреденото лице междувременно е предявило иск срещу него“.

9 Член 13 от тази директива предвижда:

„Настоящата директива не засяга правата на увредените лица, които те могат да имат на основание на правото на договорна и извъндоговорна отговорност или на основание на даден специале[н] режим, съществуващ към момента на нотифициране на настоящата директива“.

Френското право

10 Член 1240 от Code civil (Граждански кодекс) гласи:

„Всеки е длъжен да поправи вредите, които виновно е причинил другиму“.

11 Член 1245 от този кодекс гласи следното:

„Производителят отговаря за вредите, причинени от дефектни стоки, независимо дали е в договорно отношение с увреденото лице“.

12 Член R. 1245-15 от посочения кодекс гласи:

„Освен при вина на производителя, отговорността му, която се основава на разпоредбите от тази глава, се погасява с изтичането на десетгодишен срок, считано от датата, на която стоката, причинила вредата, е пусната в обращение, освен ако увреденото лице междувременно е предявило иск срещу него“.

13 Член 16 от същия кодекс гласи:

„Искът за обезщетение, който се основава на разпоредбите от настоящия раздел, се погасява с тригодишен давностен срок, считано от датата, на която ищецът е узнал или е следвало да узнае за вредата, дефекта и самоличността на производителя“.

14 Член 1245-17 от Гражданския кодекс гласи:

„Разпоредбите от настоящата глава не засягат правата на увредените лица, които те могат да имат на основание на правото на договорната и извъндоговорната отговорност или на основание на специален режим на отговорност.

Производителят остава отговорен за последиците от виновното си поведение или това на лицата, за които отговаря“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

15 След като на 20 март 2003 г. е ваксинирана срещу дифтерит, тетанус и полиомиелит с произведената от Sanofi Pasteur ваксина Revaxis, LF декларира, че от 2004 г. е имала различни симптоми, инфекции и болки (проблеми с храносмилането, болки в гърлото, в раменете, в ръцете от рамото до пръстите и във врата, инфекции на пикочните пътища, болки в лумбалната област, косопад). От 3 декември 2005 г. нататък тя многократно е била в отпуск по болест.

16 След като през 2008 г. различни медицински изследвания откриват макрофагиален миофасциит, свидетелстващ за трайно наличие на алуминиев хидроксид, използван като адювант в някои ваксини, на 2 юни 2015 г. LF сезира Commission de conciliation et d'indemnisation des accidents médicaux (Комисия за помирение и обезщетения при медицински злополуки), която разпорежда да се направи експертиза. Експертизата установява, че към 20 септември 2016 г. състоянието на LF се е стабилизирало и че липсват доводи, които да сочат, че ваксинацията с ваксината Revaxis е предизвикала заболяването, от което страда LF. В резултат на това тази комисия отхвърля искането на LF.

17 Тъй като не е съгласна със заключението на експертния доклад, през юни 2020 г. LF предявява иск по-специално срещу Sanofi Pasteur пред Tribunal judiciaire d'Alençon (Първоинстанционен съд Алансон, Франция), за да ѝ бъде присъдено обезщетение за вредите, които счита, че е претърпяла в резултат на тази ваксинация, на основание както на отговорност за дефектни стоки, така и на основание виновна отговорност.

18 Исканията на LF са отхвърлени с определение на съдията, който отговоря за подготовката на делото за разглеждане в Tribunal judiciaire d'Alençon (Първоинстанционен съд Алансон, Франция) от 10 юни 2021 г., който по-специално установява, че доколкото се основава на отговорността на производителя за дефектни стоки, предявеният срещу Sanofi Pasteur иск е погасен съгласно член 1245—16 от Code civil (Граждански кодекс).

19 С решение от 31 май 2022 г. Cour d'appel de Caen (Апелативен съд Кан, Франция) потвърждава по същество това определение и постановява, че исканията на LF, основани както на член 1245-1 и сл. от Code civil (Граждански кодекс), така и на членове 1240 и 1241 от същия кодекс, са недопустими.

20 На 5 юли 2023 г. Cour de cassation (Касационен съд, Франция) отменя това решение по съображението, че „[в] случай на прогресиращо [заболяване], при което не е възможно да се определи дата на стабилизиране, определеният в [член 1245-16 от Code civil (Граждански кодекс)] давностен срок не може да започне да тече“. Cour de cassation (Касационен съд, Франция) връща делото на Cour d'appel de Rouen (Апелативен съд Руан, Франция), който е запитващата юрисдикция, пред който LF поддържа, че може да предяви иск срещу Sanofi Pasteur както на основание на отговорността за вреди, причинени от дефект на стока, така и на основание на общия режим на виновна отговорност.

21 Що се отнася до виновната отговорност, от една страна, LF изтъква, че Sanofi Pasteur е виновно за поведение, различно от липсата на безопасност на ваксината Revaxis, доколкото, независимо от многобройните предупреждения за вредните последици от тази ваксина, след пускането ѝ на пазара то изобщо не е реагирало и не е извършило никакво проучване или наблюдение.

22 Що се отнася до допустимостта на иска ѝ на основание отговорността за вреди, причинени от дефект на стока, от друга страна, LF счита, че предвиденият в член 1245-15 от Code civil (Граждански кодекс) десетгодишен давностен срок, който започва да тече от пускането в обращение на поставената ѝ ваксина, я лишава от правото ѝ на достъп до съд, като се има предвид, че заболяването ѝ е комплексно и прогресиращо. Освен това тригодишният давностен срок, предвиден в член 1245-16 от Code civil (Граждански кодекс), който започва да тече от узнаването на вредата, дефекта на стоката и самоличността на производителя, можел да започне да тече едва от датата на стабилизиране на вредата. Така в това отношение трябвало да се вземе предвид особеното ѝ положение, свързано с факта, че нейната телесна повреда се дължи на прогресиращо заболяване.

23 От своя страна Sanofi Pasteur отхвърля всички доводи на LF. Това дружество изтъква най-напред, че в случая искът на основание виновна отговорност е недопустим, доколкото твърдяното от LF виновно поведение, а именно липсата на бдителност или на наблюдение на стоката след пускането ѝ на пазара, не се различава от липсата на безопасност, изтъкната във връзка с отговорността за дефектни стоки. По-нататък Sanofi Pasteur посочва, че давността по член 1245-15 от Code civil (Граждански кодекс) е изтекла, тъй като са изминали повече от десет години от пускането на пазара на ваксината Revaxis. Накрая, изтекла е и тригодишната давност по член 1245-16 от Code civil (Граждански кодекс), която започва да тече от датата, на която LF е узнала за вредата,.

24 Запитващата юрисдикция иска да се установи, на първо място, обхватът на член 13 от Директива 85/374, както е тълкуван от Съда в решение от 25 април 2002 г., González Sánchez (C-183/00, EU:C:2002:255). Всъщност в това решение Съдът постановил, че посоченият член 13 трябва да се тълкува в смисъл, че правата, предоставени от законодателството на държава членка на увредените от дефект на стока лица, съгласно общ режим на отговорност, който има същото основание като въведения с тази директива, може да се окажат ограничени или стеснени в резултат на транспонирането ѝ във вътрешния правен ред на съответната държава. От своя страна Cour de cassation (Касационен съд, Франция) е постановил, че лицето, претърпяло вреда, причинена от дефектна стока, може да предяви иск срещу производителя на стоката на основание на общия режим на виновна отговорност, ако установи, че вредата му е резултат от виновно поведение на производителя, като например че стоката, чийто дефект му е известен, е оставена в обращение или че не е изпълнено задължението му за бдителност по отношение на свързаните със стоката рискове. При тези условия запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали тази практика на Cour de cassation (Касационен съд, Франция) е съвместима с възприетото от Съда тълкуване на посочения член 13.

25 На второ място, запитващата юрисдикция има съмнения относно валидността на член 11 от Директива 85/374. Тъй като тази разпоредба предвижда, че правата, предоставени на увреденото лице при прилагането на тази директива, се погасяват с изтичането на десетгодишен срок, считано от датата, на която причинилата вредата стока е пусната в обращение, тази юрисдикция иска да установи дали прилагането на този режим не води до лишаване от правото на достъп до съд на увреденото лице, страдащо от прогресиращо увреждане, причинено от дефектна стока.

26 На трето място, що се отнася до тълкуването на член 10 от Директива 85/374, запитващата юрисдикция по същество иска да се определи кога започва да тече предвиденият в тази разпоредба тригодишен давностен срок. Всъщност съгласно практиката на Cour de cassation (Касационен съд, Франция) член 1245-16 от Code civil (Граждански кодекс), който

транспонира посочения член 10 във френското право, трябва да се тълкува в смисъл, че що се отнася до телесните повреди, началният момент на посочената давност трябва да бъде датата на стабилизиране на вредата. Подобно тълкуване обаче изглежда се отдалечава от текста на член 10, който само определя като начален момент датата, на която ищецът е узнал или е следвало да узнае за вредата, дефекта на стоката и самоличността на производителя.

27 При това положение Cour d'appel de Rouen (Апелативен съд Руан, Франция) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли член 13 от Директива [85/374], с оглед на тълкуването му в решение от 25 април 2002 г. [González Sánchez (C-183/00, EU:C:2002:255)], съгласно което увреденото лице може да се позове на други режими на договорна или извъндоговорна отговорност, в които основанията за отговорност са различни от въведения с Директивата, да се тълкува в смисъл, че увреденото от дефект на стока лице може да претендира обезщетение от производителя за вредите си въз основа на общия режим на виновна отговорност, като се позове по-специално на това, че стоката е оставена в обращение, че не е изпълнено задължението му за бдителност с оглед на свързаните със стоката рискове, или по-общо, че тази стока не е безопасна?

2) Член 11 от Директива [85/374] — съгласно който правата, предоставени на увреденото лице вследствие прилагането на Директивата, се погасяват с изтичането на десетгодишен срок, считано от датата, на която причинилата вредата стока е била пусната в обращение — противоречи ли на разпоредбите на член 47 от [Хартата], тъй като би лишил от правото му на достъп до съд увреденото лице, страдащо от прогресиращо увреждане, предизвикано от дефект на стока?

3) Може ли член 10 от Директива [85/374], който определя като начален момент на тригодишния давностен срок „датата, на която ищецът е узнал или е следвало да узнае за вредата“, да се тълкува в смисъл, че този срок може да тече едва от деня, в който е известна цялата вреда — по-специално като се установи дата на стабилизиране, определена като момента, от който състоянието на лицето с телесна повреда вече не прогресира, така че при прогресиращо [заболяване] давността не започва да тече — а не от деня, в който вредата се е проявила по сигурен начин във връзка с дефекта на стока, без последващото ѝ развитие да има значение?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

28 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 13 от Директива 85/374 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска увредено от дефектна стока лице да иска от производителя обезщетение за вредата си на основание на общия режим на виновна отговорност, като твърди, че стоката, която има известен на този производител дефект, е оставена в обращение, или че не е изпълнено задължението му за бдителност по отношение на свързаните със стоката рискове, или че е налице някакво друго виновно поведение, свързано с липсата на безопасност на дефектната стока.

29 Член 1 от Директива 85/374 гласи, че производителят носи отговорност за вредите, причинени от дефект на неговата стока, а в член 4 от нея се уточнява, че увреденото лице е длъжно да докаже вредата, дефекта и причинната връзка между дефекта и вредата. Тези разпоредби, разглеждани в светлината на първото съображение от посочената директива, установяват принципа на безвиновна отговорност на производителя, чието основание е дефектът на стоката, определен съгласно член 6 от същата директива като липсата на безопасност на стоката, безопасност, която потребителят основателно може да очаква, като се вземат предвид всички обстоятелства.

30 В този контекст член 13 от Директива 85/374 гласи, че тя не засяга правата на увредените лица, които те могат да имат на основание на правото на договорна и извъндоговорна отговорност или на основание на даден специален режим, съществуващ към момента на нотифициране на тази директива в националното право.

31 В своето решение от 25 април 2002 г., González Sánchez (C-183/00, EU:C:2002:255) Съдът уточнява, че посоченият член 13 не може да се тълкува в смисъл, че оставя на държавите членки възможността да запазят общ режим на отговорност за дефектни стоки, различен от предвидения в Директива 85/374. Всъщност съгласно постоянната съдебна практика посочената директива се стреми към пълно хармонизиране на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки по уредените от нея въпроси (решение от 21 декември 2011 г., Dutrueux, C-495/10, EU:C:2011:869, т. 20 и цитираната съдебна практика). От това следва, че национален режим на отговорността на производителя, който има същото основание като въведения с посочената директива режим и действието му не е ограничено до определен производствен сектор, не може да остане в сила (вж. в този смисъл решение от 25 април 2002 г., González Sánchez, C-183/00, EU:C:2002:255, т. 33).

32 Това обаче не е така при режимите на договорна или извъндоговорна отговорност, посочени в същия член 13, които почиват на различни основания, като гаранцията за скрити недостатъци или непозволеното увреждане. Всъщност тази разпоредба не изключва възможността увреденото лице да иска обезщетение на вредата на основание на тези други режими на отговорност (вж. в този смисъл решение от 25 април 2002 г., González Sánchez, C-183/00, EU:C:2002:255, т. 31).

33 В случая LF е предявила иск за обезщетение срещу Sanofi Pasteur както на основание член 1245 от Code civil (Граждански кодекс), който транспонира във френското право режима на отговорност за вреди, причинени от дефект на стока, предвиден в Директива 85/374, така и на основание член 1240 от този кодекс, който предвижда общ режим на виновна отговорност. Що се отнася по-специално до нейния иск на основание виновна отговорност, от акта за преюдициално запитване е видно, че според LF Sanofi Pasteur е действало виновно, като е оставило в обращение разглежданата в главното производство ваксина, макар това дружество да е знаело, че тя не е безопасна. Посоченото дружество не изпълнило и задължението си бдителност, що се отнася до известните рискове, свързани с въпросната стока.

34 В това отношение следва да се отбележи, че виновното поведение, което трябва да е налице съгласно националния режим на виновна отговорност, представлява основание, което е различно от дефекта на стоката, определен в член 6 от Директива 85/374. Именно тази

разлика в основанието обаче е критерият, който в съответствие член 13 от тази директива позволява да се определи дали национален режим на отговорност може да се изтъкне успоредно с режима на отговорност, предвиден в посочената директива.

35 При тези обстоятелства на първия въпрос следва да се отговори, че член 13 от Директива 85/374 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска увреденото от дефектна стока лице да иска от производителя обезщетение за вредата си на основание на общия режим на виновна отговорност, като твърди, че стоката, която има известен на този производител дефект, е оставена в обращение, или че не изпълнено задължението му за бдителност по отношение на свързаните със стоката рискове, или че е налице някакво друго виновно поведение, свързано с липсата на безопасност на дефектната стока.

По третия въпрос

36 С третия си въпрос, който следва да се разгледа преди втория, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 10, параграф 1 от Директива 85/374 трябва да се тълкува в смисъл, че началният момент на предвидения в тази разпоредба давностен срок е датата, на която ищецът е узнал или е следвало да узнае за вредата — проявила се ясно във връзка с дефектната стока, независимо от по-нататъшното развитие на вредата — дефекта на стоката и самоличността на производителя, и че не допуска възможността този начален момент да бъде определен едва към датата, на която вредата се е стабилизирала.

37 Следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика при тълкуването на разпоредба от правото на Съюза трябва да се вземат предвид не само нейният текст, но и контекстът ѝ и целите на правната уредба, от която тя е част (вж. решения от 6 октомври 1982 г., Cilfit и др., 283/81, EU:C:1982:335, т. 20, и от 19 декември 2024 г., Ford Italia, C-157/23, EU:C:2024:1045, т. 42).

38 Съгласно текста на член 10, параграф 1 от Директива 85/374 искът за обезщетение срещу производителя се погасява „в тригодишен давностен срок, считано от датата, на която ищецът е узнал или е следвало да узнае за вредата, дефекта и самоличността на производителя“. Така тази разпоредба не може да се тълкува в смисъл, че счита за начален момент на давностния срок датата, на която състоянието на увреденото лице се е стабилизирало, тоест датата, на която тази вреда е престанала да прогресира. Всъщност тя само обвързва момента, в който този срок започва да тече, с узнаването на три обстоятелства, сред които е узнаването на вредата, без да сочи стабилизирането или датата на стабилизиране на тази вреда.

39 Що се отнася до контекста, в който се вписва член 10, параграф 1 от Директива 85/374, от една страна, следва да се отбележи, че съгласно член 4 от нея увреденото лице е длъжно да докаже вредата, дефекта и причинната връзка между дефекта и вредата. От друга страна, е важно да се подчертае, че член 9 от посочената директива определя вредата като по-специално причиняване на смърт или телесна повреда, докато в деветото съображение от същата директива се посочва, че защитата на потребителите изисква поправяне по-специално на вредите в случай телесна повреда. От тези разпоредби или от това съображение обаче не може да се заключи, че обезщетението трябва да отговаря на особен режим и да е обусловено от стабилизирането на състоянието на увреденото лице или от узнаването от негова страна на цялата вреда.

40 Освен това, след като член 11 от посочената директива предвижда, че правата, предоставени на увреденото лице вследствие на прилагането на същата директива, се погасяват с изтичането на десетгодишен срок, считано от датата, на която производителят е пуснал в обращение стоката, определянето на началния момент на предвидения в тази директива давностен срок от датата, на която вредата се е стабилизирала, би могло да засегне ефективността на защитата, въведена с Директива 85/374. Всъщност няма как да се изключи възможността вредата да се стабилизира, след като този десетгодишен срок, считано от датата на пускане на стоката в обращение, е изтекъл, така че за увреденото лице да бъде невъзможно да търси отговорността на производителя.

41 Що се отнася до преследваните с Директива 85/374 цели, както личи от първо съображение от нея, целта ѝ е преодоляване на различията в националните правни системи, които могат да доведат до различно ниво на защита на потребителите в рамките на Съюза. Уеднаквяването на правилата, въведено с тази директива, съгласно единадесето съображение от нея има за цел и да ограничи на равнището на Съюза отговорността на производителя в рамките на разумен срок. Накрая, от десето съображение от посочената директива следва, че както увреденото лице, така и производителят имат интерес към иска за обезщетение да се прилага единен тригодишен давностен срок. В този контекст една от целите на член 10 от Директива 85/374 е да се отговори на нуждите от правна сигурност в интерес на засегнатите страни (вж. в този смисъл решение от 9 февруари 2006 г., O'Byrne, C-127/04, EU:C:2006:93, т. 26).

42 Определянето на началния момент на тригодишния давностен срок от датата на стабилизиране на вредата обаче би могло да накърни тези различни цели. Всъщност, както следва от точка 40 от настоящото решение, подобно тълкуване на член 10, параграф 1 от Директива 85/374 не би гарантирало непременно защитата на потребителите и обезщетяването на вредите, причинени им от дефектни стоки. Освен това то би било в противоречие със защитата на правната сигурност, тъй като прилагането на режима на отговорност по Директива 85/374 ще зависи от случайно условие. В това отношение трябва да се отбележи, че при прогресиращо заболяване датата на стабилизиране на вредата по естеството си е несигурна и впрочем би могла да съвпада с датата на смъртта на увреденото лице.

43 Обратно, дори в случай на вреда, състояща се в прогресиращо заболяване, определянето на началния момент на тригодишния давностен срок от датата, на която ищецът е узнал или е следвало да узнае за вредата — в смисъл че тази вреда се проявила ясно във връзка с дефектната стока, независимо от по-нататъшното развитие на вредата — както и за дефекта и самоличността на производителя, дава възможност да се гарантира спазването на принципа на правна сигурност както в интерес на увреденото лице, така и в интерес на производителя. По-конкретно това позволява да се определи сигурна и единна дата, от която започва да тече тригодишният давностен срок.

44 Накрая, следва да се подчертае, че такова тълкуване на член 10, параграф 1 от Директива 85/374 не нарушава правото на увреденото лице да получи пълно обезщетение за своята вреда.

45 Всъщност от практиката на Съда следва, че на пострадалите от дефектна стока трябва да се осигури адекватно и пълно обезщетение за вредите, причинени от смъртта или телесните повреди, които са последица от дефектността на стоките в границите, определени от тази директива (вж. в този смисъл решение от 5 март 2015 г., Boston Scientific Medizintechnik, C-503/13 и C-504/13, EU:C:2015:148, т. 45 и 46).

46 В това отношение обаче се налага изводът, че макар да трябва да се осигури такова обезщетение, Директива 85/374 не урежда всички аспекти, свързани с него.

47 Така съгласно член 10, параграф 2 от Директива 85/374 към срока по член 10, параграф 1 от нея се прилагат разпоредбите относно спирането или прекъсването на давността, които са от компетентността на държавите членки. По същия начин член 11 от Директивата гласи, че правата, предоставени на увреденото лице, се погасяват с изтичането на десетгодишен срок, считано от датата, на която производителят е пуснал в обращение стоката, причинила вредата, освен ако увреденото лице междувременно е предявило иск срещу него. Ето защо тази директива допуска, в случай на предявен иск за обезщетение в тези срокове, те да бъдат прекъснати или спрени съгласно националното право, в очакване на по-нататъшното развитие на заболяването, така че ищецът може да получи пълно обезщетение за своите вреди на основание на посочената директива. Същата директива обаче не уточнява при кои условия тези срокове могат да бъдат прекъснати или спрени.

48 При тези обстоятелства съгласно принципа на процесуалната автономия и при спазване на принципите за равностойност и ефективност вътрешният правен ред на всяка държава членка следва да определи правилата, които позволяват адекватно и пълно обезщетение на вредите, причинени от дефектна стока (вж. в този смисъл решение от 21 юни 2017 г., W и др., C-621/15, EU:C:2017:484, т. 25).

49 Що се отнася по-конкретно до принципа на ефективност, относно процесуалните правила за съдебните производства, предназначени да гарантират защитата на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза, той изисква тези правила да не правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правния ред на Съюза (решение от 21 юни 2017 г., W и др., C-621/15, EU:C:2017:484, т. 26).

50 По изложените съображения на третия преюдициален въпрос следва да се отговори, че член 10, параграф 1 от Директива 85/374 трябва да се тълкува в смисъл, че началният момент на предвидения в тази разпоредба тригодишен давностен срок е датата, на която ищецът е узнал или е следвало да узнае както за вредата — проявила се ясно във връзка с дефектната стока, независимо от по-нататъшното развитие на вредата — така и за дефекта на стоката и самоличността на производителя, и че не допуска възможността този начален момент да бъде определен едва към датата, на която вредата се е стабилизирала.

По втория въпрос

51 В самото начало следва да се отбележи, от една страна, че вторият въпрос на запитващата юрисдикция се отнася до специфичен национален контекст. От акта за преюдициално запитване е видно, че тази юрисдикция по същество иска да се установи дали член 11 от Директива 85/374 е валиден, като изхожда от схващането, че предвиденият в него десетгодишен срок от пускането на стоката в обращение, след изтичането на който се

погасяват правата, предоставени от тази директива на увреденото лице, не е достатъчен, за да позволи на лице, страдащо от прогресиращо заболяване, причинено от дефектна стока, да предяви иск за обезщетение за вреди.

52 Всъщност съгласно практиката на Cour de cassation (Касационен съд), припомнена в точка 26 от настоящото решение, началният момент, от който започва да тече тригодишният давностен срок за иска за обезщетение, предвиден в член 10 от тази директива, който е транспониран във френското право с член 1245-16 от Code civil (Граждански кодекс), трябва да започне да тече от датата на стабилизиране на вредата. В случая обаче на прогресиращи заболявания е възможно датата на стабилизиране да настъпи след този десетгодишен срок, тоест след погасяването на правата, предоставени на увреденото лице с Директива 85/374 в приложение на член 11 от нея. Следователно, в хипотезата на такова тълкуване на член 10 от Директивата, това би означавало, че искът за обезщетение, който може да бъде предявен едва след като вредата се стабилизира, рискува да стане безпредметен за увредените лица, страдащи от прогресиращи заболявания, при които състоянието на болните се стабилизира след десет години.

53 От отговора на Съда на третия въпрос, съдържащ се в точка 50 от настоящото решение, обаче следва, че това тълкуване не може да бъде прието. Всъщност член 10 от Директива 85/374 трябва да се тълкува в смисъл, че началният момент на предвидения в тази разпоредба давностен срок е датата, на която ищецът е узнал или е следвало да узнае както за вредата — проявила се ясно във връзка с дефектната стока, независимо от по-нататъшното развитие на вредата — така и за дефекта на стоката и самоличността на производителя, и че не допуска този начален момент да бъде определен едва към датата, на която вредата се е стабилизирала.

54 Така дефиниран, началният момент на давностния срок, предвиден в посочения член 10, е възможно да настъпи преди изтичането на десетгодишния срок, предвиден в член 11 от Директива 85/374, дори в случай на страдащи от прогресиращи заболявания лица, така че да бъде гарантирано правото им на ефективни правни средства за защита.

55 От друга страна е важно да се подчертае, че съгласно постоянната съдебна практика, от националните юрисдикции се изисква при прилагане на вътрешното право да го тълкуват, доколкото е възможно, в светлината на текста и целите на съответната директива, за да постигнат предвидения от последната резултат и следователно да спазят член 288, трета алинея ДФЕС (решение от 6 ноември 2018 г., Bauer и Willmeroth, C-569/16 и C-570/16, EU:C:2018:871, т. 66 и цитираната съдебна практика).

56 Следва да се подчертае и фактът, че принципът на съответстващо тълкуване изисква националните юрисдикции да използват всички свои правомощия, като вземат предвид цялото вътрешно право и като приложат признатите от последното методи за тълкуване, за да гарантират пълната ефективност на съответната директива и да стигнат до разрешение, което съответства на преследваната от нея цел (решение от 6 ноември 2018 г., Bauer и Willmeroth, C-569/16 и C-570/16, EU:C:2018:871, т. 67 и цитираната съдебна практика).

57 Както е постановил Съдът, изискването за такова съответстващо тълкуване включва по-специално задължението за националните юрисдикции при необходимост да изменят постоянната съдебна практика, ако тя се основава на тълкуване на националното право, което е несъвместимо с целите на директива. Следователно националната юрисдикция не

би имала по-специално основание да приеме, че е изправена пред невъзможност да тълкува национална разпоредба в съответствие с правото на Съюза единствено поради факта че тази разпоредба трайно е тълкувана в несъвместим с това право смисъл (решение от 17 април 2018 г., Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, т. 72 и 73 и цитираната съдебна практика).

58 В настоящия случай запитващата юрисдикция следва да изпълни, доколкото е възможно, задължението си, произтичащо от правото на Съюза, и с оглед на припомнените в предходните три точки от настоящото решение принципи да провери дали е възможно такова съответстващо тълкуване.

59 След това уточнение с втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 11 от Директива 85/374, който предвижда десетгодишен давностен срок, считано от датата на пускане на стоката в обращение, е валиден предвид член 47 от Хартата, доколкото лицето, страдащо от прогресиращо заболяване, причинено от дефектна стока, би могло да бъде лишено от правото на достъп до съд предвид особеностите на такова заболяване.

60 Съгласно постоянната съдебна практика правото на ефективни правни средства за защита, залегнало в член 47 от Хартата, не е абсолютно и предвид член 52, параграф 1 от Хартата при определени условия могат да се въвеждат ограничения. В това отношение първо, тези ограничения следва да са предвидени в закон, второ, да зачитат основното съдържание на съответните права и свободи и трето, при спазване на принципа на пропорционалност да са необходими и действително да отговарят на признати от Съюза цели от общ интерес или на необходимостта да се защитят правата и свободите на други хора (решение от 26 януари 2023 г., Министерство на вътрешните работи (Регистрация на биометрични и генетични данни от полицията), C-205/21, EU:C:2023:49, т. 89 и цитираната съдебна практика).

61 Що се отнася най-напред до първото посочено в предходната точка условие, десетгодишният давностен срок е изрично посочен в член 11 от Директива 85/374. В решение от 2 декември 2009 г., Aventis Pasteur (C-358/08, EU:C:2009:744), Съдът отбелязва, че член 11 произтича от воля за пълна хармонизация на равнището на Съюза, доколкото предвижда единен срок, с изтичането на който правата, предоставени на увреденото лице от Директива 85/374, се погасяват. Освен това посоченият член 11 определя императивно като начален момент на този срок датата, на която производителят е пуснал в обращение стоката в основата на причинената вреда, предвиждайки като единствено основание за прекъсване на този срок завеждането на съдебно производство срещу производителя (вж. в този смисъл решение от 2 декември 2009 г. Aventis Pasteur, C-358/08, EU:C:2009:744, т. 37 и 38).

62 След това, що се отнася до второто условие, свързано с основното съдържание на правото на увреденото лице на достъп до съд, от практиката на Съда произтича, че основното съдържание на правото на ефективни правни средства за защита, прогласено в член 47 от Хартата, наред с други елементи включва възможността носителят на това право да получи достъп до съд, който е компетентен да осигури спазването на правата, гарантирани му от правото на Съюза. За тази цел посоченият съд трябва да може да разгледа всички релевантни правни и фактически въпроси, за да реши отнесения до него спор (вж. в този

смисъл решение от 6 октомври 2020 г., État luxembourgeois (Правна защита срещу искане за информация в данъчната област), C-245/19 и C-246/19, EU:C:2020:795, т. 66 и цитираната съдебна практика).

63 В случая от отговора на третия въпрос може да се констатира, че самата същност на това право не е засегната от механизма, въведен с Директива 85/374.

64 Действително, когато вредата се изразява в прогресиращо заболяване, от точка 47 от настоящото решение следва, че Директива 85/374 във всички случаи позволява на лицето, страдащо от прогресиращо заболяване, достъп до компетентен съд, за да бъде призната вредата му на основание на тази директива, в срок от три години, считано от деня, в който свързаната с дефекта на стоката вреда се е проявила ясно, така че увреденото лице е узнало или е следвало да узнае за наличието на тази вреда, независимо от по-нататъшното ѝ развитие.

65 Също така видно от точки 53 и 54 от настоящото решение това право не може да бъде накърнено и от факта, че този тригодишен давностен срок попада в предвидения в член 11 от тази директива десетгодишен срок. В това отношение следва да се припомни, че посоченият член 11 предвижда прекъсване на втория срок, когато в рамките на десетгодишния срок съответното увреденото лице е предявило иск срещу производителя.

66 Освен това, както следва от анализа на първия въпрос, въвеждането на такъв режим не засяга евентуалното прилагане на национален режим на договорна и извъндоговорна отговорност или на специален режим, съществуващ към момента на нотифициране на Директива 85/374. Както личи от член 13 и от тринадесето съображение от тази директива, тя не засяга такова прилагане (вж. в този смисъл решение от 2 декември 2009 г., Aventis Pasteur, C-358/08, EU:C:2009:744, т. 43).

67 Освен това от точка 47 от това решение произтича, че Директива 85/374 не възпрепятства възможността увреденото лице, след като вредата му бъде призната на основание на тази директива и то получи първоначално обезщетение, впоследствие да поиска, ако е необходимо на няколко етапа, допълнително обезщетение за тази вреда, ако тя прогресира, което обаче следва да бъде предвидено от държавите членки.

68 Накрая, що се отнася до третото условие, Съдът е отбелязал, че както е видно от десето съображение от Директива 85/374, уеднаквяването на правилата за давността, което се цели с тази директива, е желано от законодателя на Съюза в интерес както на увредения, така и на производителя (решение от 2 декември 2009 г., Aventis Pasteur, C-358/08, EU:C:2009:744, т. 39).

69 От една страна, това уеднаквяване допринася за осъществяването на общата цел, изразена в първо съображение от Директива 85/374, състояща се в преодоляване на различията в националните правни системи, които могат да доведат до различно ниво на защита на потребителите в рамките на Съюза. От друга страна, съгласно единадесето съображение от Директива 85/374 тя цели да ограничи на равнището на Съюза отговорността на производителя до рамките на разумен срок, предвид постепенното изхабяване на продуктите, все по-високите стандарти за безопасност и непрекъснатото усъвършенстване на научните и техническите познания (решение от 2 декември 2009 г., Aventis Pasteur, C-358/08, EU:C:2009:744, т. 40 и 41).

70 Съдът отбелязва също, че волята на законодателя на Съюза се състои в това да обхване в особени времеви граници въведения с Директива 85/374 режим на безвиновна отговорност. Всъщност трябва да се вземе предвид обстоятелството, че посоченият режим възлага на производителя по-голяма тежест, отколкото традиционния режим на отговорност, за да не се възпрепятства технологичното развитие и да се запази възможността за застраховане срещу рисковете, свързани с тази специфична отговорност (вж. в този смисъл, решение от 2 декември 2009 г. Aventis Pasteur, C-358/08, EU:C:2009:744, т. 42).

71 Впрочем следва да се припомни, че Съдът вече е признал, че защитата на потребителя не е абсолютна и че определянето на разумни преклузивни срокове за образуване на съдебни производства в интерес на правната сигурност е съвместимо с правото на Съюза (решение от 22 април 2021 г., Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, т. 57 и цитираната съдебна практика).

72 Освен това трябва да се отбележи, че положението на страдащото от прогресиращо заболяване лице се различава от това на лице, което страда от латентно заболяване.

73 В последната хипотеза е вярно, че в решение от 11 март 2014 г., Howald Moor и др. с/у Швейцария (CE:ECHR:2014:0311JUD005206710, § 78 и 79), Европейският съд по правата на човека приема, че „невъзможността [за увреденото лице] да знае, че страда от определено заболяване, [представлява] обстоятелство, [което] трябва да се вземе предвид при изчисляването на давностните срокове“. С оглед на тези изключителни обстоятелства посоченият съд е могъл да приеме, че прилагането на такива срокове е ограничило самата същност правото на достъп на увреденото лице до съд.

74 Въпреки това, макар страдащото от прогресиращо заболяване лице да не е сигурно относно развитието на състоянието си, то не е лишено от достъп до съд, при положение че е възможно ясното проявление на вредата във връзка с дефекта на стоката да настъпи в предвидения в член 11 от Директива 85/374 десетгодишен срок, така че правата му не са нарушени.

75 При това положение принципите, изведени от Европейския съд по правата на човека в решение от 11 март 2014 г., Howald Moor и др. с/у Швейцария (CE:ECHR:2014:0311JUD005206710), не могат да бъдат използвани, да се оспори валидността на член 11 от Директива 85/374 в случай на лице, страдащо от прогресиращо заболяване, което се дължи на дефектна стока.

76 От изложените по-горе съображения следва, че при разглеждането на втория въпрос не се установяват обстоятелства, които могат да засегнат валидността на член 11 от Директива 85/374.

По съдебните разноски

77 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

1) **Член 13 от Директива 85/374/ЕИО на Съвета от 25 юли 1985 година за сближаване на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно отговорността за вреди, причинени от дефект на стока,**

трябва да се тълкува в смисъл, че

допуска увреденото от дефектна стока лице да иска от производителя обезщетение за вредата си на основание на общия режим на виновна отговорност, като твърди, че стоката, която има известен на този производител дефект, е оставена в обращение, или че не изпълнено задължението му за бдителност по отношение на свързаните със стоката рискове, или че е налице някакво друго виновно поведение, свързано с липсата на безопасност на дефектната стока.

2) **Член 10, параграф 1 от Директива 85/374**

трябва да се тълкува в смисъл, че

началният момент на предвидения в тази разпоредба тригодишен давностен срок е датата, на която ищецът е узнал или е следвало да узнае както за вредата — проявила се ясно във връзка с дефектната стока, независимо от по-нататъшното развитие на вредата — така и за дефекта на стоката и самоличността на производителя, и че не допуска възможността този начален момент да бъде определен едва към датата, на която вредата се е стабилизирала.

3) **При разглеждането на втория въпрос не се установяват обстоятелства, които могат да засегнат валидността на член 11 от Директива 85/374.**

Подписи